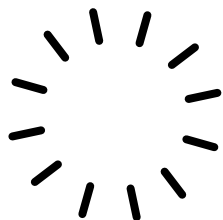

Het LAKS
presenteert:

ONDERWIJSTIJD

Een informatiebrochure voor leerlingen
in de medezeggenschapsraad

00:00

WAAROM DEZE BROCHURE?

Deze brochure is geschreven omdat er twee veranderingen in de wet zijn doorgevoerd die 'ophokuren' tegen kunnen gaan en maatwerk kunnen bevorderen. Hier stellen we je graag van op de hoogte:

1. In de Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS) is per 1 augustus 2013 opgenomen dat de ouder/leerlinggeleding van de medezeggenschapsraad moet instemmen met het vaststellen van het totaal aantal uren en het soort activiteiten dat als onderwijstijd wordt geprogrammeerd én met het lesuitvalbeleid.
2. Vanaf schooljaar 2015/2016 is de Wet Modernisering Onderwijstijd van kracht. Hierin staan nieuwe regels die te maken hebben met onderwijstijd.

Deze brochure is gemaakt voor scholieren die in de medezeggenschapsraad zitten. We leggen bovenstaande veranderingen uit en vertellen wat jij als scholier hier aan hebt en wat je er mee kunt.

Naast een MR bestaat er vaak ook een GMR, de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad. Dit is dan een MR voor meerdere scholen die vallen onder één bestuur. We beschrijven in deze brochure de situatie waarin onderwijstijd op schoolniveau wordt bepaald. Het gaat hier over de bevoegdheden van de MR en niet die van de GMR. Het kan ook zo zijn dat het bestuur de GMR wil laten bepalen over onderwijstijd, voor meerdere scholen dus. Dan is er geen rol weggelegd voor de MR van een school.

WAT ZIJN OPHOKUREN EN WAT IS MAATWERK?

OPHOKUREN hangen samen met de urennorm. Een urennorm geeft aan hoeveel uren scholieren *minimaal* les moeten hebben in een jaar, bijvoorbeeld 1040. Deze norm bestaat omdat de overheid er voor wil zorgen dat scholieren een minimaal aantal uren les hebben. Als er minder les gegeven wordt, is er minder of te weinig tijd om alles te leren wat je moet kennen.

In 2006 werd duidelijk dat veel scholen veel minder les gaven dan minimaal zou moeten. De Inspectie van het Onderwijs (de organisatie die scholen controleert op allerlei zaken) ging scholen toen veel strenger controleren op het aantal uren les dat gegeven werd. Als reactie hierop pasten scholen vaak trucjes toe om dat aantal uren toch te halen, bijvoorbeeld door verplichte huiswerkuren of opvanguren te organiseren. Veel scholieren zaten hierdoor vaak in een lokaal of ergens op school zonder dat ze fatsoenlijk les kregen, alleen maar om aan de urennorm te voldoen: de zogenoemde ophokuren. Dit was natuurlijk niet de bedoeling. In 2013 werd duidelijk dat de urennorm per schooljaar 2015/2016 soepeler werd, waardoor dit soort praktijken minder voor hoeven komen.

MAATWERK gaat over onderwijs op maat, onderwijs op het individu gericht. Om het beste uit iedereen te halen, moet iedereen op zijn eigen niveau geholpen en gestimuleerd worden. Andere termen die je wel eens hoort als het over maatwerk gaat zijn gepersonaliseerd leren en gedifferentieerd onderwijs.

Het is voor scholen vaak lastig om voor scholieren die bijvoorbeeld een achterstand hebben of juist extra uitdaging nodig hebben onderwijs op maat aan te bieden. Dit omdat ze dan in de knel komen met de onderwijstijd. Daarbij is het onderwijssysteem meer ingericht op het lesgeven aan klassen en niet zozeer op het lesgeven aan individuen. De eerder genoemde veranderingen in de wet maken dit makkelijker, maar hierover later meer!

2

WAT IS ER NU PRECIES VERANDERD?

Er zijn dus wijzigingen in de wet die van toepassing kunnen zijn op de ophokuren en het meer mogelijk maken van maatwerk. Een daarvan gaat over de bevoegdheden (wat je mag als MR-lid), de tweede over veranderende regels over onderwijstijd.

TEN EERSTE: BEVOEGDHEDEN, LEERLINGEN (EN OUDERS) BEPALEN MEE!

De Wet medezeggenschap op scholen regelt wettelijk waarover ouders, leerlingen en onderwijspersoneel mee mogen praten en/of beslissen op school. In deze wet is per 1 augustus 2013 opgenomen dat de ouders en leerlingen samen in de medezeggenschapsraad moeten instemmen met de vaststelling van het *totaal aantal uren*, het *soort activiteiten* dat als onderwijstijd wordt geprogrammeerd en het *lesuitvalbeleid*.

Weetje

Wat telt als goed onderwijs of hoeveel uur je Engels moet hebben, dat wordt bepaald per school. Een andere school in de buurt kan dit dus heel anders regelen!

Even oprissen deel I

Als MR heb je verschillende soorten bevoegdheden:

- Instemmingsrecht: De MR moet instemmen met een voorstel van school. Geen instemming? Dan: ander/aangepast plan of naar de geschillencommissie!
- Informatierecht: Je hebt recht op informatie van de school.
- Adviesrecht: De school moet voor een aantal zaken advies vragen aan de MR en de MR kan ook ongevraagd advies geven.
- Initiatiefrecht: De MR kan onderwerpen op de agenda zetten.

De ouder/leerlinggeleding van de MR praat dus mee en bepaalt mede wat een goede invulling van onderwijstijd is. Dit betekent dat elke school een eigen invulling kan geven aan onderwijstijd. Op de ene school kunnen leerlingen zelfstudie-uren heel fijn vinden en dan kan de MR ermee instemmen dat die uren meegerekend worden als onderwijstijd. Op een andere school kunnen leerlingen aangeven dat ze zelfstudie-uren nutteloos vinden, de MR kan er dan voor kiezen om deze uren niet mee te laten tellen als onderwijstijd. Het gaat er dus om wat er op jullie school besloten wordt!

Vraagje... Hoe kan deze verandering ophokuren voorkomen?

De ouder/leerlinggeleding kan van mening zijn dat vormen van ophokuren bij hen op school niet meetellen als onderwijstijd. Dan heeft het dus ook geen zin om deze in te plannen. Bovendien moet de school beleid hebben over hoe om te gaan met lesuitval. Op basis van dat beleid worden lessen die uitvallen anders ingevuld. Hoe dat gebeurt, is aan de school. De leerlingen en ouders in de MR moeten dus met het lesuitvalbeleid instemmen. Als uitgevallen lessen worden opgevangen zoals afgesproken in het lesuitvalbeleid, dan telt dit alternatief ook mee als onderwijstijd (mits het past binnen de afspraken over wat meetelt als onderwijstijd). Als een les uitvalt en leerlingen kunnen in plaats daarvan in de mediatheek en met begeleiding met een project aan de slag, dan wordt dit uur onderwijstijd gewoon 'gerealiseerd', alleen op een andere manier dan vooraf was gepland.

Even oprfrissen deel II

De MR bestaat in het voortgezet onderwijs uit twee delen: de personeelsgeleding en de ouder/leerlinggeleding. De ouder/leerlinggeleding bestaat weer uit een ouderdeel en een leerlingdeel. Over sommige onderwerpen heeft een geleding wel iets te zeggen, over andere onderwerpen niet.

Vraagje... Hoe kan deze verandering maatwerk bevorderen?

Omdat de ouder/leerlinggeleding instemmingsrecht heeft bij het vaststellen van de onderwijstijd, kan er samen besloten worden dat er andere, al dan niet vernieuwende, vormen van onderwijs ook gelden als onderwijstijd. Dit kan zowel naast als in plaats van 'gewone' lessen. Zo kan een deel van de leerlingen de gewone lessen volgen, terwijl anderen op een andere manier met het vak bezig zijn. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van begeleide zelfstudie met gebruik van ict en e-learning, in een project of stage met extra ondersteuning en oefening of in de vorm van practica.

TEN TWEEDE: ANDERE REGELS, FLEXIBELER URENNORM

Voor 1 augustus 2015 was het zo dat elke leerling elk jaar een bepaald aantal uur onderwijs moest volgen. Sinds 1 augustus 2015 hoeft niet elke leerling een bepaald aantal uren te volgen, maar staat er een minimaal aantal uren voor vmbo, havo en vwo *als geheel*. In vier jaar vmbo moet je minimaal 3700 uur onderwijs kunnen volgen,

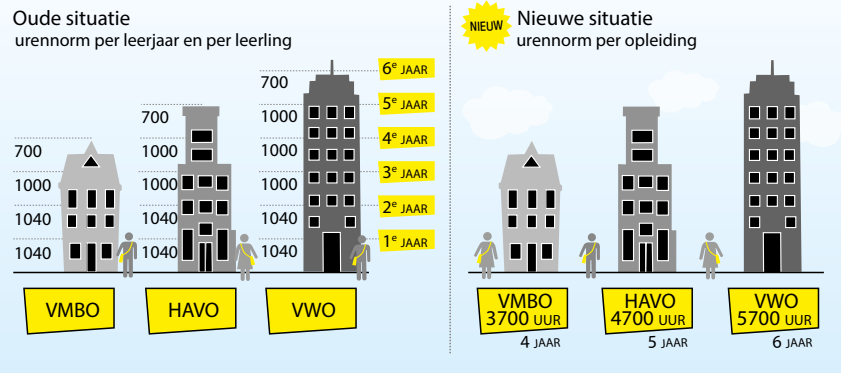
in vijf jaar havo 4700 uur en in zes jaar vwo 5700 uur. Dit komt neer op gemiddeld 1000 uur voor een regulier jaar en 700 voor het examenjaar, maar dit kan over de leerjaren gespreid worden. Er is dus geen vaste urennorm per leerjaar meer, maar een urennorm per gehele opleiding. Een voorbeeld voor de havo:

	<i>Voorbeeld 1</i>	<i>Voorbeeld 2</i>
LEERJAAR	AANTAL UUR	AANTAL UUR
1	1100	1050
2	1000	950
3	1000	900
4	1000	1100
5	900	900
TOTAAL	4700	4700

Eerst zou er in voorbeeld 2 een probleem zijn: het aantal lesgegeven uren in leerjaar 2 en 4 zou te weinig zijn. In de nieuwe situatie is het oké dat deze uren gecompenseerd worden in de jaren waar meer lesgegeven is, zolang het totaal aantal uur dus maar minmaal 4700 is (in de havo).

Onderstaand plaatje legt het ook uit:

Onderwijstijd in het voortgezet onderwijs

Infographic onderwijstijd Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2014)

De verdeling van uren over de verschillende schooljaren zal doorgaans zijn opgenomen in een schoolplan of leerplan. In dat geval heeft de MR als geheel instemmingsrecht over de verdeling van de uren over de jaren. Dus: in welke leerjaren wordt er hoeveel uren onderwijs verzorgd.

Ook moet de MR instemmen met een aantal van de dagen waarop geen onderwijs verzorgd wordt. De meeste onderwijsvrije dagen staan echter vast: weekenden, officiële feestdagen en de kerst-, mei- en zomervakantie. De MR heeft instemmingsrecht over de twaalf roostervrije dagen. Van deze dagen mogen er maximaal zes rondom de zomervakantie ingepland worden. Adviesrecht heeft de MR over de verdeling van de andere twee vakantieweken (deze zijn ook als tien losse vakantiedagen in te plannen).

Vraagje... Hoe kan deze verandering ophokuren voorkomen?

Wanneer er in een jaar veel lesuitval voorkomt door bijvoorbeeld zieke leraren, hoeft een school zich niet in allerlei bochten te wringen om aan de jaarlijkse urennorm te komen. Nu kunnen de 'tekorten' gecompenseerd worden in de jaren daarna, door in het volgende schooljaar meer uren in te plannen. De school heeft zo meer tijd om vervangende leraren te regelen die de lessen zinvol kunnen invullen.

Vraagje... Hoe kan deze verandering maatwerk bevorderen?

Door deze veranderingen in regels over onderwijstijd krijgen scholen en medezeggenschapsraden meer ruimte om de onderwijstijd op hun eigen manier in te richten, gebaseerd op de individuele leerbehoeften van scholieren. Nu wordt er met de urennorm niet meer gekeken of iedere leerling een minimaal aantal uren les heeft, maar of alle leerlingen een minimaal aantal uren les *kunnen* volgen. Dit betekent dat scholieren die al wat verder zijn bijvoorbeeld geen drie uur les Nederlands per week hoeven volgen, maar twee. Het vrijgekomen uur kan besteed worden aan iets anders. Scholieren hoeven niet allemaal hetzelfde rooster te volgen. Sommige scholieren hebben immers genoeg aan minder onderwijstijd, terwijl anderen gebaat zijn bij meer.

Wie hebben welke bevoegdheden als het om onderwijstijd gaat?

De MR en de aparte geledingen hebben verschillende bevoegdheden over verschillende onderwerpen die met onderwijstijd te maken hebben:

De (G)MR als geheel heeft:

- instemmingsrecht op de planning van de roostervrije dagen
- adviesrecht over het lesrooster
- adviesrecht over de regeling van de vakantie
- recht op informatie over de invulling en spreiding van de uren binnen het onderwijsprogramma over de verschillende leerjaren
- recht op informatie over de daadwerkelijk verzorgde uren per schooljaar

De ouder- en leerlinggeleding heeft:

- instemmingsrecht op de invulling van de onderwijstijd: het totaal aantal uren en het soort activiteiten dat als onderwijstijd telt
- instemmingsrecht op het lesuitvalbeleid

De personeelsgeleding heeft:

- instemmingsrecht op de invulling van de roostervrije dagen

3

MAAR.. HOE PAK JE DIT ALS SCHOLIER IN DE MR AAN?

Het is natuurlijk een flinke stapel extra werk wat je als leerlinggeleding van de MR op je bordje krijgt: nadenken over welke soorten onderwijsactiviteiten binnen de onderwijstijd vallen, over het beleid voor lesuitval en over op welke dagen de school geen onderwijs verzorgt. Maar hoe pak je dit aan?

Wat is het plan?

Als eerste moet je op tijd weten wanneer er in de MR over onderwijstijd gesproken wordt en wat de plannen van het bevoegd gezag met betrekking tot onderwijstijd zijn. Dit zijn immers de plannen waarmee de ouder/leerlinggeleding mee moet instemmen. Vraag dit aan de voorzitter van de MR, tijdens een vergadering of check de agenda (als deze ruim van te voren bekend is).

Waar kun je over nadenken?

Als je ruim van te voren weet wanneer onderwijstijd besproken wordt, heb je voldoende tijd om de plannen van school te beoordelen en dit met andere leerlingen te bespreken, bijvoorbeeld met de leerlingenraad. Maar hoe weet je hoe je de plannen die je voorgeschoteld krijgt moet beoordelen? We hebben voor vier thema's een aantal voorbeeldvragen opgesteld waar je over na kunt denken en die je daarna in de MR kunt bespreken:

LESUITVAL

Sinds schooljaar 2013/2014 is iedere school verplicht om lesuitvalbeleid te hebben: hoe gaat de school om met een les die uitvalt. De ouder/leerlinggeleding moet dit beleid eerst goedkeuren.

- Wat mogen of moeten leerlingen doen als een les uitvalt?
- Moeten zij in een klaslokaal aan huiswerk gaan werken? Of in de aula?
- Moet hier dan een leraar bij zitten? Of een ander soort begeleider?
- Geldt dit alleen voor de onderbouw? Of voor iedereen?
- Moet er gewerkt worden aan vervangende opdrachten?
- Moet een andere docent de les overnemen?
- Mag je ook met een ander vak aan de slag?

DAGENNORM

Met de wijziging van de wet moeten scholen minstens 189 dagen plannen waarop wél les gegeven wordt, de MR als geheel heeft hier instemmingsrecht over.

- Wil je lange vakantie door vrije dagen tegen een schoolvakantie aan te plakken?
- Of juist losse dagen door het jaar heen vrij?
- Zijn er periodes waar het handig is om meer vrij te hebben, of juist niet? Vlak voor de examens bijvoorbeeld, of tijdens carnaval?

SOORT ACTIVITEITEN

Welke onderwijsactiviteiten tellen mee als onderwijstijd? Heel veel mag wettelijk tellen als onderwijstijd, mits de ouder/leerlinggeleding dit goedkeurt.

Als er een alternatieve lesvorm voorgesteld wordt, check dan eerst de volgende voorwaarden, omdat een activiteit hier minimaal aan moet voldoen:

- De activiteit moet onder de verantwoordelijkheid van de school vallen, deze is dus aanspreekbaar op de inhoud, vorm en uitvoering.
- De school is aanspreekbaar op het leerproces en de leeropbrengsten.
- De docent moet kunnen ingrijpen op het leerproces van de leerling.
- Er moet interactie mogelijk zijn tussen de leerling en de docent.
- En ook niet onbelangrijk: Willen wij dit? En waarom wel/niet?

Dit is meer dan de letterlijke aanwezigheid van de docent: het gaat om lessen die leerlingen uitvoeren in opdracht van een docent en waar controle op de uitvoering bij zit. De docent hoeft dus niet per se aanwezig te zijn. Dat een leraar niet klassikaal lesgeeft, maar bijvoorbeeld via een filmpje, dat mag. Ook hoeft een uur onderwijstijd niet per se op school plaats te vinden: activiteiten buiten de school mogen ook.

12:00

Mogelijke activiteiten die ook kunnen tellen als onderwijstijd:

- Vinden wij zelfstudie-uren of keuzewerktijd (kwt) ook onderwijs?
- En vinden wij huiswerk maken met een begeleider onderwijstijd?
- En schoolreisjes? En onder welke voorwaarden?
- Willen we LOB (loopbaanoriëntatie en –begeleiding) stimuleren en moet dit daarom meetellen?
- Op de computer aan projecten werken? Met of zonder begeleider?
- Thuis een film kijken? Of op school een film kijken?
- Moet er altijd een docent aanwezig zijn?
- Tellen stages mee? Onder welke voorwaarden?
- Of projecten voor een bedrijf of maatschappelijke organisatie?
- En colleges of vakken volgen op de universiteit?
- Wat vinden we van cursussen en trainingen die niet op school gegeven worden?
- Huiswerk begeleiding of bijles, telt dat mee, vinden wij?
- En flipping the classroom?

Dit zijn voorbeelden van mogelijke activiteiten. Het is echter niet zo dat je als school per se moet kiezen voor ‘speciale’ lessen. Als jullie het gewoon willen houden zoals het nu is bijvoorbeeld, is dat ook oké. Iedere school kan zijn eigen keuze hier in maken. Wel is het goed dat het een weloverwogen keuze is waar de MR goed over nagedacht heeft. En onthoud: de leerlingen en de ouders in de MR hebben hierin een belangrijke stem!

13:00

LAKS

Het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) is een organisatie van, voor en door scholieren. Wij zorgen ervoor dat er niet alleen maar óver, maar ook mét de scholier wordt gepraat. Het LAKS organiseert verschillende activiteiten, informeert en vertegenwoordigt scholieren. Wij laten de stem van scholieren horen in de politiek, in de media en op middelbare scholen.

COLOFON

Uitgave november 2015
Landelijk Actie Komitee Scholieren

Tekst: Ankie Hermans
Grafisch ontwerp: Suze Swarte

18:00